

Kuuleminen: Sosiaaliturvan koordinointi EU:ssa – maasta toiseen muuttavan kansalaisen oikeus sosiaaliturvaan

Tämän kuulemisen avulla valmistellaan sosiaaliturvan koordinointia koskevien EU-sääntöjen mahdollista tarkistusta. Se liittyy työvoiman liikkuvuuspakettiin, joka sisältyy komission vuoden 2015 työohjelmaan (http://ec.europa.eu/priorities/work-programme/index_en.htm).

KUULEMISEN KOHDERYHMÄ

Tähän Euroopan komission järjestämään julkiseen kuulemiseen voivat osallistua kaikki EU:n kansalaiset ja organisaatiot.

TAUSTAA

EU-kansalaisilla on oikeus työskennellä missä tahansa EU-maassa¹ ilman työlupaa ja työssä ollessaan asua kyseisessä maassa.

EU:n sosiaaliturvan koordinointisääntöjen avulla varmistetaan, että EU-maasta toiseen muuttavat eivät menetä oikeuksiaan sosiaaliturvaan². Toiseen EU-maahan työhön tai asumaan muuttava siirtyy mitä todennäköisimmin kyseisen maan sosiaaliturvajärjestelmän piiriin. Eri maiden järjestelmät ovat erilaiset: eroja on esimerkiksi etuuksissa, kelpoisuusehdoissa, etuuksien laskentatavoissa ja sosiaaliturvamaksujen suuruudessa. EU:n asetuksessa (EY) N:o 883/2004 vahvistetaan yhteiset säännöt ja periaatteet, joiden avulla koordinoidaan eri maissa hankittuja sosiaaliturvaoikeuksia. Säännöillä varmistetaan esimerkiksi se, että kansalainen voi kuulua vain yhden maan sosiaaliturvajärjestelmään kerrallaan, että eri maissa täytyneet vakuutuskaudet voidaan laskea yhteen ja että etuudet voidaan maksaa toisessa EU-maassa.

EU:n ensimmäiset sosiaaliturvan koordinointisäännöt annettiin vuonna 1958. Sääntöjä on sittemmin päivitetty useita kertoja ja niiden soveltamisalaa on laajennettu. Säännöt koskevat yhä useampia etuuksia ja henkilöryhmiä – myös EU-kansalaisten perheenjäseniä sekä työelämän ulkopuolella olevia.

Komissio suunnittelee nyt sääntöjen uudistamista EU-maiden yhteiskunnallisten, taloudellisten ja poliittisten muutosten vuoksi. Tarkoituksena on tarkastella etenkin perhe-etuuksia ja työttömyysetuuksia. Komissio haluaa lisäksi kuulla mielipiteitä sosiaaliturvan koordinointisäännöistä, joita sovelletaan toiseen EU-maahan lähetettyihin työntekijöihin ja ammatinharjoittajiin.

NYKYISET EU-SÄÄNNÖT

Perhe-etuudet

Perhe-etuuksilla tarkoitetaan luontois- tai rahaetuuksia, joilla korvataan perheestä aiheutuvia kustannuksia ja jotka maksetaan jonkin EU-maan sosiaaliturvalainsäädännön mukaisesti. Käsite on laaja. Perhe-etuudet käsittävät lasten kotihoidontuen, vanhempainrahan ja muut tuet, joiden avulla vanhempi voi jäädä hoitamaan pientä lasta, korvata lapsen hoitamisesta ja kasvatuksesta aiheutuvia kuluja tai lieventää taloudellisia haittoja, jotka johtuvat työtuloista luopumisesta. Sosiaaliturvan koordinointisääntöjen mukaan perhe-etuuksiin kuuluu myös työssäkäyville vanhemmille maksettava lastenhoitotuki.

Perhe-etuudet vaihtelevat sen mukaan, mikä maa on kyseessä. Etuuksista vastuussa oleva maa määräytyy perheen tilanteen perusteella. Esimerkiksi jos toinen vanhemmista työskentelee eri maassa kuin siinä, jossa hänen perheensä asuu, hänellä on oikeus saada perhe-etuudet työskentelymaastaan. Perheenjäseniä

¹ EU-maat: Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Irlanti, Italia, Itävalta, Kreikka, Kroatia, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Tanska, Tšekki, Unkari, Viro ja Yhdistynyt kuningaskunta. Sosiaaliturvan koordinointisääntöjä sovelletaan myös Norjassa, Islannissa, Liechtensteinissa ja Sveitsissä, ja ne koskevat myös näiden maiden kansalaisia.

² Sosiaaliturvan koordinointisääntöjä sovelletaan kaikissa EU-maissa sekä Norjassa, Islannissa, Liechtensteinissa ja Sveitsissä.

kohdellaan periaatteessa samalla tavoin kuin jos he asuisivat työssäkäyvän vanhemman kanssa tämän työskentelymaassa. EU:n koordinoituisäännöt käytännössä kumoavat perhe-etuuksiin liittyvät asuinpaikkavaatimukset, jos sellaisia on EU-maiden kansallisessa lainsäädännössä.

Jos perheenjäsenet eivät asu maassa, jonka sosiaaliturvan piiriin toinen (tai kumpikin) työssäkäyvistä vanhemmista kuuluu, perhe saattaa olla oikeutettu etuuksiin useammassa kuin yhdessä maassa. Näin on esimerkiksi silloin, kun toinen vanhemmista asuu tai työskentelee maassa, jossa perheen lapset asuvat. Perhe ei kuitenkaan saa etuuksia kahteen kertaan: maa, joka vastaa etuuksien maksamisesta, määräytyy ns. ensisijaisuussääntöjen mukaan. Lisätietoa ensisijaisuussäännöistä: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=863>

Työttömyysetuudet

Sosiaaliturvalaitosten on työttömyysetuushakemuksia käsitellessään otettava huomioon myös muissa EU-maissa täyttyneet vakuutuskaudet, jos hakija ei ole muuten oikeutettu etuuksiin. Näin on tehtävä myös silloin, jos hakijan viimeisin työskentelyjakso on ollut hyvin lyhyt.

Nykyiset säännöt ovat seuraavat: Jos työntekijä/ammattinharjoittaja jää työttömäksi ja hakee työttömyysetuuksia maassa, jossa hän ei työskentelyn lyhyen keston vuoksi ole oikeutettu työttömyysetuuksiin, maan sosiaaliturvalaitoksen on otettava huomioon muiden EU-maiden lainsäädännön nojalla täyttyneet työskentely-/ammattinharjoittamis-/vakuutuskaudet. Tätä kutsutaan kausien yhteenlaskemisperiaatteeksi.

Maa on velvollinen laskemaan muissa EU-maissa täyttyneet kaudet yhteen vain siinä tapauksessa, että hakija ei ole muuten oikeutettu työttömyysetuuksiin ja hänen viimeisin kautensa on täyttynyt kyseisen maan lainsäädännön nojalla. Nykyisissä säännöissä ei määritellä, kuinka pitkä viimeisimmän kauden on oltava.

On syytä huomata, että kausia voidaan laskea yhteen vain silloin, kun määritetään oikeutta työttömyysetuuksiin. Sitä ei tehdä laskettaessa etuuksien määrää. Kausien laskeminen yhteen ei siis takaa määrältään suurempia etuuksia.

Toiseen EU-maahan lähetetyt työntekijät

Jos työnantaja lähettää työntekijän työhön toiseen maahan, tämä pysyy vakuutettuna lähtömaan lainsäädännön mukaisesti, jos lähetettyjä työntekijöitä koskevat ehdot täyttyvät. Kohdemaassa voi työskennellä lähettävän työnantajan palveluksessa enintään 24 kuukautta. Tällä säännöllä halutaan välttää sosiaaliturvasta vastaavan maan toistuvat muutokset, jos ulkomailla työskennellään lyhyitä aikoja. Samoja sääntöjä sovelletaan itsenäisiin ammattinharjoittajiin, jotka harjoittavat ammattiaan tai sen kaltaista toimintaa tilapäisesti toisessa maassa.

KERRO MIELIPITEESI

Haluamme kuulla eri tahojen näkemyksiä nykyisistä sosiaaliturvan koordinoituisäännöistä. Oletko itse ollut tilanteessa, joka liittyy useaan maahan – oletko esimerkiksi työskennellyt tai asunut muualla kuin kotimaassasi? Mitä mieltä olet säännöistä, joita sovelletaan tällaisissa tapauksissa?

Kuulemiseen voi vastata 14.7.–6.10.2015. Komissio koostaa vastauksista tiivistelmän, joka julkaistaan verkossa (vastaajien nimiä ei mainita).

MITEN KUULEMISEEN VOI OSALLISTUA?

Vastaa kyselyyn (saatavilla kaikilla EU:n virallisilla kielillä). Vastaaminen kestää noin 20 minuuttia.

Perhe-etuuksia koskevat EU-säännöt – lisätietoa

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=863&langId=en>

Työttömyysetuuksia koskevat EU-säännöt – lisätietoa

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=862>

Onko sinulla kysyttävää tästä kuulemisesta?

Lähetä sähköpostia osoitteeseen

EMPL-CONSULTATION-SOCIAL-SECURITY@EC.EUROPA.EU

Vastuuvapauslauseke

Tämä kuulemisasiakirja edustaa ainoastaan sen laadintaan osallistuneiden Euroopan komission yksiköiden kantaa. Se on laadittu kommentoitavaksi eikä vaikuta komission mahdollisesti tekemien päätösten lopulliseen muotoon.

Tietosuojaperiaatteissa on tietoa siitä, miten henkilötiedot suojataan ja vastauksia käsitellään.

Kiitos etukäteen vastauksistasi. Kerro kuulemisesta muillekin!

Siirry kyselyosioon.